

1976/77:91

Tisdagen den 22 mars

Kl. 15.00

§ 1 Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

§ 2 Herr talmannen meddelade att herr *Claeson* den 19 mars återtagit sin plats i riksdagen, varigenom herr Erikssons i Stockholm uppdrag som ersättare för honom upphört.

§ 3 Meddelande om ändring i den preliminära tidsplanen

Herr TALMANNEN:

Med ändring av den preliminära tidsplanen kommer ett bordläggningsplenum att anordnas måndagen den 28 mars kl. 15.00. Därvid besvaras ett antal frågor och interpellationer.

§ 4 Meddelande om interpellationssvar

1976/77:105 om varvsindustrin

1976/77:108 om samhällets kontroll över strukturförändringar i näringslivet

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Jag vill härmed meddela att interpellation nr 105 av herr Svensson i Malmö om varvsindustrin kommer att besvaras i samband med behandlingen av varvspropositionen. Interpellation nr 108 av herr Jan Bergqvist i Göteborg om samhällets kontroll över strukturförändringar i näringslivet, som tyvärr ej kan besvaras inom den föreskrivna tiden, kommer enligt överenskommelse att besvaras den 12 april.

§ 5 Om sammansättningen av utredningen för planering av framtida folk- och bostadsräkningar

Herr ekonomiministern BOHMAN erhöll ordet för att besvara herr *Hugossons* (s) den 4 mars anmälda fråga, 1976/77:298, och anförde:

Herr talman! Herr Hugosson har frågat mig varför utredningen för planering av framtida folk- och bostadsräkningar inte innehåller någon expert som representerar kommunerna och om jag ämnar komplettera utredningen med kommunal expertis.

Utredningen har nyligen påbörjat sitt arbete. Direktiven förutsätter ingående kartläggning både av konsumenternas behov och intressen samt

Nr 91

Tisdagen den
22 mars 1977

---

*Om ändring i den
preliminära
tidsplanen*

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om sammansätt-
ningen av utred-
ningen för planering
av framtida folk-
och bostadsräk-
ningar*

Tisdagen den
22 mars 1977

Om sammansättningen av utredningen för planering av framtida folk- och bostadsräkningar

av problemen kring produktionen av statistiken i fråga. Jag har givetvis utgått ifrån att utredningen på olika sätt kommer att ta till vara all tillgänglig sakkunskap. Med hänsyn till folk- och bostadsräkningarnas betydelse för kommunerna har jag emellertid ansett mig böra tillmötesgå en sedermera inkommen hemställan från Kommunförbundet att bli företrädd i utredningen. Jag avser alltså att – efter bemyndigande av regeringen att öka antalet ledamöter – förordna ytterligare en ledamot med speciell erfarenhet av kommunernas uppgifter och intressen på berörda område.

Herr HUGOSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka ekonomiministern för svaret på min fråga. Egentligen känns det litet besvärande att man skall behöva utnyttja frågeinstitutet i riksdagen för att få ett så självklart fel från ekonomidepartementets sida tillrättat.

Det var minst sagt härresande att kommunerna inte från början blev representerade i den här utredningen. Folk- och bostadsräkningarna är ju ett viktigt underlag för den kommunala planeringen, t. ex. i fråga om bostads-, hushålls- och sysselsättningsfrågor.

Men kommunerna är inte bara de största och viktigaste intressenterna när det gäller den här statistiken, utan de har i minst lika hög grad som staten kostnader för genomförandet av folk- och bostadsräkningarna. Kostnaderna för den förra räkningen, år 1975, uppgick för statskassans del till ungefär 60 milj. kr., medan kommunernas kostnader för de direkta uppgifter som staten och riksdagen ålagt kommunerna uppgick till drygt 50 milj. kr. Till detta kommer att kommunerna för att kunna få resultaten redovisade på ett för dem lämpligt sätt är tvingade att genom särskilda beställningar, genom ett s. k. kommunprogram, köpa statistiken för åtminstone 50 milj. kr.

Med andra ord är kommunernas kostnader i det närmaste dubbelt så höga som statens för folk- och bostadsräkningen, som alltså är ett utomordentligt viktigt underlag för den kommunala planeringen. Det var därför med förvåning jag kunde konstatera att ekonomiministern när han tillsatte denna utredning, som jag hälsar med tillfredsställelse, inte hade uppmärksammat kommunernas viktiga roll i dessa sammanhang. Några dagar efter det att jag hade framställt min fråga inkom också Kommunförbundet med en begäran om representation.

Jag är emellertid glad att ekonomiministern nu tillmötesgår detta önskemål. Jag hoppas bara att den kommunala experten tillsätts snabbt, så att utredningsarbetet snarast möjligt kan börja bedrivas på ett rationellt sätt.

Jag tackar än en gång för svaret på min fråga.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om de små och medelstora varvens konkurrenssituation

Nr 91

Tisdagen den
22 mars 1977

Herr industriministern ÅSLING erhöll ordet för att besvara herr Rosqvists (s) den 8 mars anmälda fråga, 1976/77:301, och anförde:

Herr talman! Herr Rosqvist har frågat mig om jag avser att i kommande förslag om varvsfrågor föreslå sådana åtgärder att de små och medelstora varven också i fortsättningen kan konkurrera om fartygsnybyggen och reparationer.

Analysgruppen har i sin rapport förutsatt att de små och medelstora varven får samma generella stöd som de större varvsföretagen. Detta är också en utgångspunkt vid regeringens prövning av analysgruppens förslag.

Om de små och medelstora varvens konkurrenssituation

Herr ROSQVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga. Det är fem varv som har berörts i analysgruppens rapport, men det är mer än fem varv – små och medelstora – som inte har berörts. Eftersom samtliga varv inom branschen har samma kategori av kunder – redare som ämnar bygga nytt eller underhålla och reparera fartyg – påverkar ändrade förhållanden för vissa varv också förhållandena för andra.

De anställda vid varv som i dag inte är i en direkt kris har oroats av vad som kan hända vid deras arbetsplatser, om konkurrenssituationen också inom landet ändras väsentligt.

Analysgruppen har sagt att den förutsätter generella statliga åtgärder, där också de små och medelstora varven skulle komma med. Men man har även bedömt det nödvändigt att komplettera med statliga kapitaltillskott till de i rapporten behandlade varvsföretagen.

Det kan betyda för det första att beställande redare får förmånligare priser hos sådana varvsföretag än hos andra varv, för det andra att man sedan med fartyg byggda med statligt stöd kan konkurrera om transporter och frakter med fartyg som byggts på andra villkor vid svenska varv. Bli detta resultatet av regeringens kommande proposition, är den oro som personalen vid små och medelstora varv hyser för sin sysselsättning befogad. Det blir då svårt för dessa att få beställningar på nybyggen.

Dessa varv har successivt gått över till byggande av fartyg i sådan storleksklass till vilken stora varv nu rekommenderats att gå ned. Konkurrensen kommer då att avse samma tonnage. De nya förutsättningar för svensk varvsindustri som föreslaget statligt redarstöd och lagerproduktionskrediter ger måste få en konkurrensneutral utformning.

En väsentlig del av varvsjobben är reparations- och underhållsverksamheten. Även denna har berörts i rapporten, men bara i vad avser de fem stora varven. Också en styrning av denna verksamhet får en inverkan vid de små och medelstora varven i Oskarshamn, Kalmar, Falkenberg, Lödöse och även Åmål. Staten tillhöriga fartyg skall t. ex. inte längre få översyn vid Finnboda varv utan denna föreslås bli flyttad till

Karlskrona. Det betyder att Götaverken Finnboda i mycket större utsträckning än nu skall hämta kunder för sin reparationsverksamhet bland fartyg som finns på ostkusten. Götaverken Finnboda tillhör den grupp som skall få statligt stöd. Varven i exempelvis Oskarshamn och Kalmar har inte nämnts. Vid dessa varv kan även förutsättningarna för reparationsverksamheten komma att försämrats. Det är bra och riktigt att staten medverkar till att upprätthålla sysselsättningen, men det får inte ske på det sättet att man flyttar problemen från ett ställe till ett annat.

Avslutningsvis skulle jag vilja ställa följande fråga: Kommer industriministern att ta hänsyn till det ojämna konkurrensförhållande som kan uppstå också på reparationsområdet, om analysgruppens förslag i det avseendet genomförs?

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om utbyggnad av Karlsborgs Bruk

Fru bostadsministern OLSSON erhöll ordet för att besvara herr *Svanbergs* (s) den 9 februari anmälda interpellation, 1976/77:95, till herr industriministern, och anförde:

Herr talman! Herr Svanberg har frågat industriministern om han är beredd att nu meddela när en enligt 136 a § byggnadslagen ansökt utvidgning av verksamheten vid Karlsborgs Bruk kan komma till stånd. Enligt fastställd ärendefördelning är det jag som har att besvara interpellationen.

De problem som hänger samman med att vi i Sverige f. n. har en i förhållande till våra råvarutillgångar för stor produktionskapacitet inom skogsindustrin har diskuterats här i riksdagen åtskilliga gånger. Jag går därför inte närmare in på denna fråga. Det är allmänt känt att den totala genomsnittliga avverkningen inte kan ökas om skogsvårdslagens grundläggande princip om ett uthålligt skogsbruk skall kunna upprätthållas. Först om mycket omfattande åtgärder vidtas, som ökar skogsproduktionen, kan detta bli möjligt. Som tidigare har meddelats avser regeringen att under år 1978 presentera ett samlat näringspolitiskt program för hela skogsnäringen.

De ansökningar om utvidgningar av produktionen inom skogsindustrin som f. n. prövas av regeringen svarar kapacitetsmässigt mot en ökad årsförbrukning av träfiberråvara med mer än 15 miljoner skogskubikmeter. Som jag sade i ett interpellationssvar till herr Jonsson i Husum den 7 december förra året måste en fortsatt restriktivitet tillämpas i fråga om tillstånd till råvarukrävande kapacitetsökningar inom skogsindustrin.

Naturligtvis kan det finnas omständigheter, inte minst sysselsättnings-skäl, som kan motivera att tillstånd lämnas till utbyggnader. I dessa fall måste strävan emellertid alltid vara att finna en lösning vad gäller råvaruförsörjningen, som innebär att den totala förbrukningen av skogs-

råvara inte ökar eller i varje fall ökar så litet som möjligt. Innan ställning kan tas till en råvarukrävande utbyggnad måste därför noggranna överväganden göras beträffande dels råvaruförsörjningen för denna, dels projektets konsekvenser för skogsindustrin i övrigt.

Vad gäller utbyggnadsplanerna för det av ASSI ägda Karlsborgs Bruk, som herr Svanbergs fråga avser, har jag erfarit att bolaget f. n. utreder olika utvecklingsalternativ. Överläggningar mellan regeringen och bolaget kommer att inledas inom kort.

Innan förutsättningarna för utvecklingen av Karlsborgs Bruk närmare har klarlagts kan överväganden av det slag jag nyss har nämnt inte göras. Jag anser det därför inte vara möjligt för regeringen att f. n. ta slutlig ställning till bolagets ansökan.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka fru bostadsministern för svaret. Men samtidigt måste jag framhålla att svaret tyvärr är negativt och otillfredsställande. Bostadsministern framhåller dock i slutet av sitt svar att ASSI f. n. är sysselsatt med vissa utredningar om Karlsborgs Bruk och att överläggningar skall upptas mellan ASSI och regeringen, varför man får hoppas att dessa överläggningar snarast kommer att leda till positivt resultat. Jag vill starkt understryka det stora behov av industriutbyggnad och därmed ny sysselsättning som föreligger i östra Norrbotten, liksom de krav på snara insatser som befolkningen i området reser.

Därutöver vill jag framföra min förvåning över det sätt på vilket interpellationssvaret lämnas. Jag avser då inte bostadsministerns svar här i kammaren. Jag ställde interpellationen till industriministern, men den har kommit att besvaras av bostadsministern. Om detta hade inte varit något att säga, ifall det inte tidigare lämnats en form av interpellations svar. Redan den 5 mars höll industridepartementets statssekreterare ett politiskt anförande i Piteå i Norrbotten, och han kunde då avslöja att regeringen under våren kommer att bifalla ASSI:s framställning om utbyggnad av Karlsborgs Bruk, på sätt som jag anført i interpellationen. Det finns alltså en väldig skillnad mellan industridepartementet och bostadsdepartementet i denna fråga. Man ställer sig onekligen frågan vilken mening som skall segra till slut. Med all respekt för bostadsministern hoppas jag att industridepartementet avgår med segern i den här frågan.

Samtidigt kan jag dock inte underlåta att uttrycka min förvåning över regeringens nya metodik när det gäller besvarandet av interpellationer. Skall de besvaras i riksdagen eller på politiska möten? Skall de besvaras från ett eller två departement? Och skall i så fall svaren vara samstämmiga eller olika lydande?

En samlad översyn och en riksomfattande planering av den svenska skogsindustrin, med hänsyn tagen till vårt skogsbruk och dess framtida utveckling, måste komma till stånd omgående; därom kan bostadsministern och jag vara överens. Jag anser dock inte att de krav som jag framställt i min interpellation på något sätt strider mot dessa principer.

Tisdagen den
22 mars 1977

*Om utbyggnad av
Karlsborgs Bruk*

Det är två skäl som gör att jag anser att denna utbyggnad bör kunna tillåtas helt vid sidan av pågående utredning och planering. Först och främst rör det sig här om en ytterst marginellt ökad förbrukning av massaved. Det erfordras i stort sett ca 100 000 kubikmeter barrved. Denna kvantitet barrved kan ASSI dessutom till stor del självt få fram genom omdisponeringar mellan sina industrier i Norrbotten, och en stor del av den kvantitet som så att säga tas från Piteåindustrin kan där ersättas med grönflis och returpapper. Den ökade förbrukningen i övrigt rör sig om ca 200 000 kubikmeter lövmassaved. Det är då värt att uppmärksammas att skogsvårdsstyrelsen i länet och särskilt skogsägarföreningen intygar att man har synnerligen stora svårigheter att få avsättning för den lövmassaved man för ut på marknaden. Den förföljelse – om det uttrycket tillåts – som våra lövskogar varit utsatta för under de senare åren har inte ändrat detta förhållande, och vi får väl förutsätta att en ökad avsättning av lövved också kan ge oss en förnuftigare skogsvård framöver, varför den råvaruförbrukning som det här talas om knappast kan anses äventyrlig.

Till detta kommer att det är av synnerlig vikt för en hel bygd att denna industrietablering, som vi talar om, kan komma till stånd. ASSI driver vid Karlsborgs Bruk ett sågverk, en massafabrik och ett pappersbruk. Som de flesta något äldre skogsindustrier lämnar anläggningen vid Karlsborg mycket övrigt att önska när det gäller miljövården, särskilt då utsläppen i luft och vatten. ASSI har ålagts att göra en rätt kostsam investering för att uppfylla kraven på en bättre miljövård. Det är i det sammanhanget bolaget vill öka produktionen och även vidareförädlingen för att industrin skall kunna bära de ökade miljökravens ekonomiska konsekvenser. Skulle inte en kapacitetsökning få ske, blir lönsamheten efter denna miljöinvestering tämligen tveksam. Detta skulle på sikt kunna innebära att bolaget med dessa ekonomiska förutsättningar måhända måste överväga en nedläggning av hela industrin, vilket skulle få förödande konsekvenser för utbygden, ja, för hela östra Norrbotten, där sysselsättningsläget redan nu är synnerligen besvärligt.

Skulle däremot den lilla ökning av råvaruförbrukningen som här ifrågasätts få komma till stånd, så kan bolaget gå vidare med ytterligare förädling. Bl. a. har nämnts en kartongfabrik med ca 250 anställda som en möjlighet. Bostadsministern framhåller att ASSI inte är klart med alla utredningar än. Naturligtvis får det ankomma på bolagets ledning och de anställda att närmare studera förutsättningarna för denna vidareförädling för att finna ut vilken produkt man helst bör producera. En investering i en vidareförädling är ju inte avsedd att komma till stånd förrän om något år, varför tid finns för en noggrann projektering.

Även om således utbyggnaden av vidareförädlingen dröjer ett eller annat år är det av utomordentlig vikt att frågan om kapacitetsökningen och därmed en ökad råvaruförbrukning snabbt avgörs. ASSI måste nämligen mycket snart starta de ombyggnader som föranleds av miljövårdskraven. Vid den ombyggnaden måste man veta vilka råvarukvantiteter

man har att räkna med. Man måste med andra ord redan nu känna till vilka vidareförädlingsmöjligheter man kan räkna med i framtiden.

Tanken att ASSI skulle tvingas projektera för en produktion som på relativt kort sikt kan bli olönsam och skapa bekymmer för industrins fortbestånd – i stället för att projektera för en utveckling som på några års sikt kan ge östra Norrbotten 200–300 nya jobb – möts av mycket starkt motstånd i bygden. Man anser sig ha rätt att kräva att hänsyn tas till denna bygds stora arbetslöshetsbekymmer sedan många år, och man anser sig ha rätt att få förädla sina råvaror och därmed kunna ge sysselsättning åt människorna i bygden.

Jag tackar än en gång bostadsministern för svaret.

Fru bostadsministern OLSSON:

Herr talman! Jag tror inte att herr Svanberg skall se mitt svar som så negativt. Om vi tänker på de remissvar som har kommit in – nästan alla är antingen negativa eller avvaktande just med tanke på vår råvarusituation – måste det ju anses positivt att vi trots osäkerheten i dag beträffande skogsråvaran inleder de här överläggningarna med bolaget nu. Och det gör vi därför att vi, liksom herr Svanberg, är oroliga för sysselsättningen i Norrbotten och verkligen är mycket angelägna att kunna finna vägar för att ge ett positivt besked till bolaget – och det, som jag hoppas, inom icke alltför avlägsen framtid.

Några delade meningar mellan olika departement i den här frågan finns det inte, men vi kan inte för dagen ge ett mer konkret besked utan måste först diskutera frågan med bolaget. De diskussionerna skall äga rum inom någon vecka.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Jag är mycket nöjd med det senaste beskedet som bostadsministern gav. Skillnaderna mellan oss är inte så stora, säger hon. Jag hoppas att de skall bli obefintliga, så att bostadsministern efter sin betänketid kan ge mig sitt ja. Tack för det senare svaret!

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om åtgärder mot vissa negativa tendenser inom sjukvården

Fru statsrådet TROEDSSON erhöll ordet för att besvara herr *Fågelsbos* (c) den 1 mars anmälda interpellation, 1976/77:106, och anförde:

Herr talman! Herr Fågelsbo har frågat om jag har uppmärksammat vissa av honom påtalade negativa tendenser på sjukvårdens område och om jag är beredd att medverka till att finna lösningar på dessa problem. Herr Fågelsbo berör särskilt centraliseringen av sjukvården till stora sjukhusenheter och de begränsade möjligheterna att få hembesök av läkare.

Den snabba medicinska utvecklingen har medfört att det har blivit

Nr 91

Tisdagen den
22 mars 1977

---

*Om åtgärder mot
vissa negativa
tendenser inom
sjukvården*

*Om åtgärder mot
vissa negativa
tendenser inom
sjukvården*

allt svårare för den enskilde läkaren att följa utvecklingen annat än inom relativt begränsade medicinska verksamhetsområden. Samtidigt kräver den moderna sjukvården ofta en omfattande och dyrbar utrustning. Detta har lett till en ökad specialisering och en centralisering av sjukvården till större sjukhusenheter. Betydande insatser har gjorts av sjukvårdshuvudmännen för att få till stånd en kvalitativt högstående sjukhusvård. Vi har i dag i vårt land en sjukhusvård som även internationellt sett anses stå på en mycket hög nivå.

Den öppna decentraliserade sjukvården har emellertid inte byggts ut på samma sätt. Det har medfört en stark tillströmning av patienter med enklare åkommor till sjukhusens specialistmottagningar, vilken har fått till följd betydande sjukvårdsorganisatoriska problem och otillfredsställande väntetider. Många patienter har också fått långa resvägar. Under de senaste åren har emellertid en målmedveten utbyggnad av vårdcentraler och annan närhetsservice kommit i gång. Sålunda har under åren 1973–1976 tillkommit ca 150 vårdcentraler och läkarstationer, och för år 1977 omfattar landstingens planer ett nettotillskott av ett 60-tal nya sådana anläggningar. Ett flertal undersökningar har visat att även tämligen kvalificerade vårduppgifter med fördel kan föras ut till välutrustade sjukvårdsenheter utanför sjukhusen. Detta gäller givetvis i särskilt hög grad vårdcentraler som har tillgång till både allmänläkare och specialister. Jag anser det därför angeläget att utbyggnaden av den öppna sjukvården utanför sjukhusen fortsätter. Detta har även betonats i regeringsförklaringen. Socialdepartementets sjukvårdsdelegation ger också förtur åt denna vårdgren både i investeringshänseende och vid fördelningen av nya läkartjänster.

Den öppna sjukvården utanför sjukhusen bör enligt min mening planeras med utgångspunkt i patienternas önskemål om kontinuitet och närhetsservice samt – så långt det är möjligt – valfrihet inom sjukvården. Jag vill erinra om att frågor om personalkontinuitet kommer att behandlas av den kommitté rörande sjukvårdens inre organisation som jag nyligen har fått regeringens bemyndigande att tillkalla. Jag kan också nämna att jag avser att begära regeringens bemyndigande att tillsätta en särskild arbetsgrupp med uppgift att bl. a. på grundval av erfarenheterna av pågående försöksverksamhet lägga fram praktiska förslag till hur en god läkarkontinuitet och närhetsservice skall kunna förverkligas inom den öppna sjukvården i olika delar av landet.

Hembesöken utgör enligt min mening en viktig del av patienternas närhetsservice, framför allt i de fall då patientens allmänna tillstånd talar emot transport till en läkarmottagning och då en snabbt påbörjad behandling behövs redan i hemmet. Det bör vara möjligt att i takt med den ökande läkartillgången använda hembesök oftare än vad som nu sker. Jag anser det nämligen angeläget att läkarna inom den öppna decentraliserade sjukvården känner till patienternas levnadsvillkor i vidsträckt bemärkelse. Detta torde ofta utgöra en god grund för insatser

utifrån en helhetssyn på den enskilda patientens behov av medicinsk vård och andra stödåtgärder.

Nr 91

Tisdagen den
22 mars 1977

---

*Om åtgärder mot
vissa negativa
tendenser inom
sjukvården*

Herr FÅGELSBO (c):

Herr talman! Jag skall be att få tacka fru statsrådet Troedsson för att jag fått min interpellation besvarad.

Även om jag uppskattar den sjukvård vi har i vårt land, så har jag pekat på de negativa tendenser som blivit följderna av den centralisering till stora sjukvårdsenheter som har ägt rum. För att råda bot på detta, menar statsrådet, bör man fortsätta utbyggnaden av vårdcentraler som ett led i decentraliseringen av den öppna sjukvården. Statsrådet avser också att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att på grundval av erfarenheter av pågående försöksverksamhet lägga fram förslag till hur en god närhetsservice skall kunna förverkligas inom den öppna sjukvården i olika delar av landet.

I min interpellation har jag framhållit önskvärdheten av hembesök av läkare vid vissa sjukdomstillfällen. Statsrådet Troedsson säger i svaret att i takt med ökad läkartillgång skall hembesök kunna bli en möjlighet i större utsträckning.

Herr talman! Jag är nöjd med svaret, och jag hoppas nu att åtgärder efter de linjer som fru statsrådet här dragit upp skall kunna genomföras inom en inte alltför avlägsen framtid. Därför tackar jag ännu en gång för svaret.

Herr BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Vad är det som gör att doktorer i dag troligen gör färre hembesök än förr? Vi har förmodligen inte färre doktorer i landet, och vi har snabbare transportmedel.

Men i gamla tider fanns det ingen arbetstidslagstiftning och inga krav på begränsad arbetstid – i varje fall inte för doktorerna. Doktorernas hustrur svarade i stor utsträckning för den service som nu ombesörjs av anställda, som i sin tur har krav i fråga om arbetstiden. Det fanns färre telefoner ute i bygderna, och det blev av den anledningen också mycket färre tidsbeställningar. Mottagningarna blev därför inte så låsta.

Folk hade tid att vänta. Vi minns Per och Kersti som bytte ring i Värnamo på marknaden; de hade tålamod. Det är nog en egenskap som är i starkt avtagande här i landet.

Doktorerna gjorde sjukresor, ofta efter mottagningens slut.

Den nya tiden har förändrat allt detta.

I storstäderna är den öppna vården utanför sjukhusen öppen bara 40 av veckans 168 timmar, medan den slutna vården alltid är öppen. De praktiserande läkarna har ofta telefonsvarare och är därigenom mera svåråtkomliga. Sjukresorna har i storstäderna rationaliserats genom jourbilar, som radiodirigeras till mera trängande fall.

Kan man ändra på detta? Statsrådet Troedsson hoppas det, och jag hoppas det också.

*Om en utredning
angående video-
gram*

Många unga doktorer i dag anser nog att betingelserna för en fullgod undersökning är så mycket bättre på en läkarmottagning än i hemmet och att tidsutdräkten och kostnaderna för samhället för ett hembesök sällan försvarar en sådan åtgärd.

För min del tror jag att det vore önskvärt om man kunde tillmötesgå de önskemål, för vilka herr Fågelsbo gjort sig till talesman här, i större utsträckning än f. n.

Även i storstäderna upplever vi ofta svårigheter när anhöriga eller grannar har kommit släpande med gamla sjuka människor till sjukhusens akutmottagningar och man efter en undersökning inte finner möjlighet att bereda dem husrum på sjukhuset. I många sådana fall hade det varit bättre om läkaren besökt de sjuka i hemmet – det gäller också ålderdomshemmet. Men vi måste inse att detta i stor utsträckning är ett jourproblem, hur man i hela landet skall kunna täcka veckans alla 168 timmar.

När jag en gång i tiden tjänstgjorde på den psykiatriska kliniken på Ulleråkers sjukhus fanns det något som hette hjälpverksamhetsläkare. Jag vet inte om det fortfarande finns eller om det är avskaffat. Det var en doktor som var baserad på sjukhuset och därifrån ryckte ut i bygderna. Kanske något av detta kunde vara tillämpligt även inom kroppssjukvården, därför att så fort man har att röra sig med jourproblematiken måste man tänka på kostnaderna. Och kostnaderna blir minst där man har tillgång till den största personalreserven.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om en utredning angående videogram

Herr utbildningsministern WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara herr Anderssons i Lycksele (s) den 10 mars anmälda fråga, 1976/77:308, och anförde:

Herr talman! Herr Andersson i Lycksele har frågat mig när jag kommer att tillsätta en utredning angående videogram.

Arbetet med direktiven till videogramutredningen är i det närmaste slutfört. Jag räknar med att utredningen skall kunna tillsättas inom några veckor.

Herr ANDERSSON i Lycksele (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för det koncentrerade svaret på min fråga.

Den socialdemokratiska regeringen anmälde under vårriksdagen 1976 i propositionen om TRU att den hade för avsikt att tillsätta en utredning om videogram. I kulturutskottet hade vi att ta ställning till två motioner i samma fråga, och för att få in synpunkter från så många som möjligt sände vi ut de motionerna på remiss till en rad organ. Utskottsbehand-

lingen uppsköts därför till hösten 1976. Innan kulturutskottet hade slutbehandlat nämnda motioner meddelade emellertid den nye utbildningsministern Wikström sin avsikt att tillsätta en utredning om videogram. Jag uppfattade utbildningsministerns uttalande då som ett uttryck för en vilja att handla skyndsamt.

I sitt betänkande 1976/77:20 uttalade kulturutskottet att "en utredning skyndsamt bör tillsättas med uppgift att följa och studera utvecklingen på videogramområdet samt att föreslå sådana åtgärder från samhällets sida som kan behöva vidtagas för att möta och påverka denna utveckling i syfte att slå vakt om yttrandefriheten, den politiska demokratin och de kulturpolitiska strävandena".

Det är mig bekant att ett utkast till direktiv till en sådan utredning fanns utarbetat inom departementet redan före den nye utbildningsministerns tillträde. Mot denna bakgrund finner jag det överraskande att ett så långt dröjsmål har skett. Nu säger utbildningsminister Wikström att utredningen skall kunna tillsättas inom några veckor. Det blir alltså ytterligare något dröjsmål. Jag vill dock hoppas att det blir mycket kort.

Låt mig också tillägga att jag är ganska nyfiken på innehållet i direktiven till utredningen. Jag vill därför fråga utbildningsministern om kulturutskottets och riksdagens uttalande beträffande direktivens innehåll till alla delar kommer att beaktas.

Herr utbildningsministern WIKSTRÖM:

Herr talman! Det är riktigt att jag redan i höstas sade att vi skulle tillsätta en utredning. Sedan dess har vi dock för riksdagen framlagt en budgetproposition och ett tiotal särpropositioner, av vilka somliga är så pass omfattande som de som gäller högskolereformen, folkhögskolan, stödet till bokhandeln, kulturtidskrifterna, de handikappades kulturella verksamhet, samerna m. m. Vi har alltså fått ägna rätt mycket tid åt detta.

Till detta kommer att direktiven blir ganska omfattande. Jag kan avslöja så mycket som att de inte är identiska med dem som den gamla regeringen hade förberett. Vi har begärt in förslag till ledamöter från partierna, ordföranden är vidtalad och en sekreterare för utredningen kontaktad. Allt detta visar att utbildningsdepartementet handlägger denna fråga såväl med skyndsamt som med eftertänksamhet.

Herr ANDERSSON i Lycksele (s):

Herr talman! Utbildningsministern säger nu att direktiven inte blir identiska med det utkast som den förra regeringen hade utarbetat. Det kan jag i och för sig förstå, och det är inte överraskande. Jag är ändå nyfiken på ett svar på den fråga jag ställde, om regeringen beaktar det uttalande som kulturutskottet och riksdagen enhälligt gjorde beträffande innehållet i direktiven. I så fall kan det inte – om jag bedömer situationen rätt – bli så stora avvikelser från den förra regeringens utkast till direktiv.

Nr 91

Tisdagen den
22 mars 1977

---

*Om en utredning
angående video-
gram*

Nr 91

Tisdagen den
22 mars 1977

*Om Sveriges Radios
verksamhet i
Gävleborgs län*

Herr utbildningsministern WIKSTRÖM:

Herr talman! Självfallet utgår vi från den beställning som kulturutskottet har gjort, och de förändringar i direktiven som har skett är naturligtvis förbättringar.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Om Sveriges Radios verksamhet i Gävleborgs län

Herr utbildningsministern WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara herr *Gillströms* (s) den 17 februari anmälda interpellation, 1976/77:99, och anförde:

Herr talman! Herr Gillström har frågat mig om regeringen kommer att vidta åtgärder för att snarast förbättra Gävleborgs situation i radio- och TV-hänseende och om resurser kommer att anvisas till centra av typ Gävle, Västerås, Eskilstuna m. fl. som inte har distriktskontor för att effektivare täcka nyhetsbevakningen i sådana områden.

När det gäller lokalradio får Gävleborgs län anses förhållandevis väl tillgodosett genom den egna lokalradiostationen, som har Gävle till huvudort. Inom ramen för Sveriges Radios regionala organisation finns en fast anställd reporter i Gävle. Sveriges Radio och Sveriges Lokalradio strävar efter att samlokalisera sina resurser i Gävle. När en permanent lösning av lokalfrågan har nåtts kommer Sveriges Radios nuvarande provisoriska TV-utrustning att bytas ut.

Även i Eskilstuna och Västerås strävar Sveriges Radio och Sveriges Lokalradio efter att genom sambruk av resurser tillgodose nyhetsbevakningens behov.

Som interpellanten känner till ägnar radioutredningen stort intresse åt frågan om den regionala programproduktionens omfattning och innehåll. Utredningen kommer att överlämna sitt betänkande inom kort. Jag finner det inte lämpligt att nu föregripa beredningen av utredningens förslag.

Herr GILLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Det gav inga löften om åtgärder för att förbättra radio- och TV-situationen i Gävleborg eller för de centra av typen Västerås, Eskilstuna, Jönköping och Kalmar vilka liksom Gävle inte har eget distriktskontor. Herr statsrådet vill inte föregripa radioutredningens betänkande, vilket är klokt. Det har dock sippat ut en del om förslaget, vilket gör att man kan ha onda aningar också för framtiden. Är det så att riksbevakningen för TV skall skötas från Stockholm och inget filmteam placeras i Gävle, lär situationen inte bli bättre efter ett beslut med ett sådant betänkande i botten. Men på den punkten har ju statsrådet möjligheter att ingripa i den kommande propositionen. Jag förmodar att representanter för de andra nämnda centra de-

lar mina farhågor.

Vad Gävleborg beträffar tycks vi ha hamnat vid sidan om Sveriges Radios intresse. I min interpellation pekade jag på att man f. n. har en enda reporter stationerad i Gävle. Just den vecka när interpellationen skrevs befann han sig på distriktskontoret i Falun, och det var i mitten av februari. I sitt svar upprepar statsrådet min uppgift om denna enda reporter. Det tilläggs att det är en fast anställd reporter. Eftersom svaret kommer några veckor efter interpellationen ringde jag i går upp Sveriges Radio i Gävle, och det lät på följande sätt.

”Det här är en automatisk telefonsvarare. Sveriges Radios lokalkontor i Gävle är obemannat t. v., och den som vill ha upplysningar eller lämna ett meddelande kan ringa till Sveriges Radios distriktskontor i Falun, telefon 023/196 20.”

Som statsrådet förstår är det inte mycket till fast anställd reporter vi har vid Sveriges Radio i Gävle. Under hela tiden sedan min fråga ställdes har han enligt uppgift arbetat i Falun och har ett vikariat som reporter i Gävle fram till den sista i innevarande månad. Jag har full förståelse för om distriktskontoret i Falun bedömer det så att reportern gör större nytta tillsammans med de fyra andra vid distriktskontoret än som ensamreporter i Gävle i det närmaste utan tekniska hjälpmedel.

Herr statsrådet hänvisar också till att när en permanent lösning av lokalfrågan skett, så kommer Sveriges Radios nuvarande provisoriska TV-utrustning att bytas ut. Det låter förnuftigt, även om man har svårt att begripa att just Radio Gävleborg, som hittills fungerat fint i ljudradion, skulle behöva utsättas för en så dålig planering att lokalfrågan inte var löst vid starten. Det kan också tilläggas att Sveriges Radio i Gävle redan fått en ny TV-kamera. Det är bara det att där inte finns någon tekniker att sköta den. Någon robotkamera lär det väl knappast vara, och utan tekniker är sändning omöjlig.

Varpå kan det egentligen bero att Gävleborg blivit, som jag sade i min interpellation, en Sveriges Radios bakgård? Händer det för litet i länet? Det kan knappast vara orsaken. Gävle är tillsammans med Sandviken ett primärt centrum, som ger underlag för mängder av radio- och TV-inslag. Sysselsättningsmässigt borde ett unikt specialstålverk ge mängder av uppslag. Vilken kommun har i likhet med Gävle varit de stora rubrikernas kommun för planerade stora företagsetableringar, som i tur och ordning gått om intet: först ett koksverk, sedan ett varv och f. n. ett valsverk skjutet på framtiden, alla med ca 500 sysselsättnings-tillfällen? Eller var satsar man så mycket på kulturella aktiviteter som i detta område?

För att inte tala om vilken dominerande ställning länet har när det gäller sport, som ju utgör en stor del av sändningstiden. I söndags t. ex. hade vi länsmästerskap i bandy. Det kallas också SM, och därför förlades det till Stockholm, vilket var tur för radio-TV. Helgen före tog två hälsingar från Delsbo hem Holmenkollens 50 km- och damlopp. Nästa helg går hockeyfinalen i Gävle. Då kommer förmodligen TV-bussen från Stock-

Tisdagen den
22 mars 1977

*Om Sveriges Radios
verksamhet i
Gävleborgs län*

holm för att visa landet i övrigt vad vi borde ha fått producera från eget SR-kontor i Gävle.

Många fler exempel skulle kunna dras på hur klubbar från Gästrikland och Hälsingland dominerar speciellt vinteridrotten men hur vi ändå kommer på undantag när det gäller sändningar från alla dessa begivenheter. Speciellt illa ute är givetvis Hälsingland, som numera inte ens har någon SR-frilansare.

Det mest lovande i statsrådets svar är ändå att Sveriges Radio och Radio Gävleborg kommer att samordna sina resurser, när lokalerna har tagits fram. Det är ändå det vettigaste sättet att använda knappt anslagna medel för att täcka också denna vita fläck på Sveriges Radios karta. Kommer statsrådet att verka för en snabb sådan utveckling?

Herr utbildningsministern WIKSTRÖM:

Herr talman! Självfallet byggde jag mitt svar på uppgifter som jag har inhämtat från Sveriges Radio. Men man kan ju knappast förbjuda en fast anställd reporter i Gävle att då och då besöka Falun. Båda städerna kan ha sina förtjänster och ingår i samma distrikt.

Nästan alla de frågor som herr Gillström tar upp berör Sveriges Radios interna planering och resursfördelning. Det tillfälle då regering och riksdag kan ta ställning till de frågorna är när radioutredningen har lämnat sitt material och det har remissbehandlats. Då kan en proposition läggas fram som riksdagen får ta ställning till.

Jag delar naturligtvis herr Gillströms uppfattning att det är viktigt att alla regioner i landet får sitt behov av radio- och TV-verksamhet tillgodosett. Jag tolkar herr Gillströms inlägg som ett första led i den opinionsbildning som bör ske i anslutning till radioutredningens betänkande.

Herr GILLSTRÖM (s):

Herr talman! Det är alldeles givet att en anställd i Gävle kan behöva göra en tjänsteresa till Falun, men att den skall behöva ta fem veckor har man litet svårt att förstå i Gävleområdet.

Jag har försökt få fram statistik på hur mycket Sveriges Radio sänder inom olika delar av landet. Det är inte så lätt att få den länsvis, men en viss tendens kan ändå skönjas.

När det gäller distriktens produktion visar det sig att för ljudradio låg Gävle-Dalaområdet förra budgetåret sist i antalet sändningstimmar för samhällsprogram, seriös musik, teater – saknas helt trots Uppsala-Gävle stadsteater – och ungdomsprogram, som också saknas helt. När det gäller den totala sändningstiden ligger vi också bland de sista. Beträffande TV är det ännu sämre. Där ligger vi med 0,2 sändningstimmar per vecka långt efter alla övriga distrikt. Regionalt har vi där Mitt Nytt, som förbättrar statistiken. Men skall man vara riktigt sanningsenlig visar statistiken också att av Mitt Nytt två distrikt, Gävle-Dala och nedre Norrland, har nedre Norrland, dvs. Y- och Z-län, fem gånger så mycket

sändningstid per vecka som Gävle-Dala. Det betyder att vi gävleborgare tittar på andra läns inslag 80–90 % av sändningstiden i Mitt Nytt, eftersom Falun med sitt filmteam givetvis lättare åker ut för sändning i Kopparberg än i Gävleborg. Vid samtal med Faluredaktionen betonar man också att det sker en noggrannare prövning av inslag från Gävleborg, innan man skickar ut sitt team dit. Man säger också att för riksinslag och Mitt Nytt gör man mer från Falun än från Gävle. Klyftan mellan de två länen har vidgats under senare tid när det gäller sändningstiden.

Herr talman! Jag hoppas att jag med det här tillägget har gjort klart för statsrådet hur illa ställt det verkligen är i Gävleborg. Det är alltså ingen tillfällighet att samtidigt som den här interpellationen har framställts beträffande länet har en likartad framställts i Gävle kommunfullmäktige av en partikamrat till herr statsrådet beträffande kommunen. Det underlättar kanske för departementet att verkligen göra en insats för en förändring på den här punkten.

Jag tackar än en gång för svaret.

Herr utbildningsministern WIKSTRÖM:

Herr talman! I utbildningsdepartementet prövar vi självfallet alla förslag med samma goda vilja oavsett vem som väcker dem eller vem som ställer frågor.

Jag vill understryka att det inte bara är i utbildningsdepartementet som man bör följa denna fråga utan också i ledningen för Sveriges Lokalradio och Sveriges Radio. Jag är övertygad om att man där kommer att läsa herr Gillströms inlägg.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1976/77:1445 till kulturutskottet

1976/77:1446 yrkande 2 till näringsutskottet och i övrigt till försvarsutskottet

1976/77:1447 till finansutskottet

§ 12 Föredrogs men bordlades åter

konstitutionsutskottets betänkanden 1976/77:29 och 30

finansutskottets betänkanden 1976/77:12 och 13

skatteutskottets betänkanden 1976/77:29–33

lagutskottets betänkanden 1976/77:20 och 21

kulturutskottets betänkanden 1976/77:33 och 34

utbildningsutskottets betänkande 1976/77:19

trafikutskottets betänkande 1976/77:11

jordbruksutskottets betänkande 1976/77:14

näringsutskottets betänkande 1976/77:22

§ 13 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen
1976/77:119.

§ 14 Anmäldes och bordlades
Proposition
1976/77:90 om semesterlag, m. m.

§ 15 Anmäldes och bordlades
Utrikesutskottets betänkanden
1976/77:14 med anledning av motion om bojkottåtgärder mot Chile
1976/77:15 med anledning av motion om erkännande av och bistånd
till Östra Timor m. m.
1976/77:16 med anledning av propositionen 1976/77:100 i vad avser vissa
anslag m. m. för budgetåret 1977/78 inom utrikesdepartementets verk-
samsomsområde jämte motioner

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden
1976/77:16 med anledning av propositionen 1976/77:60 angående vissa
av internationella arbetskonferensen år 1976 vid dess sextioförsta sam-
manträde fattade beslut, m. m.
1976/77:17 med anledning av redogörelsen 1976/77:3 för riksdagens lö-
nedelegations verksamhet under år 1976
1976/77:20 med anledning av propositionen 1976/77:100 såvitt gäller an-
slag till Arbetsmarknadsdepartementet m. m. jämte motioner
1976/77:21 med anledning av dels propositionen 1976/77:100 såvitt gäller
Arbetsmarknad m. m., dels propositionen 1976/77:65 om tillfällig höj-
ning av bidrag till företagsutbildning i vissa fall, m. m., jämte motioner

§ 16 Anmäldes och bordlades
Motioner
1976/77:1448 av herr *Werner m. fl.*
med anledning av propositionen 1976/77:80 om insatser för samerna

1976/77:1449 av herr *Werner m. fl.*
1976/77:1450 av herr *Wärnberg*
med anledning av propositionen 1976/77:93 om beskattning av ränta
på vinstandelslån, m. m.

§ 17 Anmälan av interpellation

Nr 91

Tisdagen den
22 mars 1977

---

*Anmälan av
interpellation*

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 18 mars

1976/77:120 av herr *Gustavsson* i Eskilstuna (s) till herr industriministern om hotet mot stålindustrin i Eskilstunaområdet:

Eskilstunaområdet, som är en utpräglad industribygd, har sedan en längre tid brottats med svårigheter som är en följd av strukturproblem inom den i området förhärskande metallindustrin.

Av detta skäl har statsmakten ansett det angeläget att genom den s. k. metallmanufakturutredningen specialstudera de problem som haft sin grund i denna bransch. Redan från de utgångspunkter som denna utredning kunde ange bestämdes att lokaliseringpolitiskt stöd kunde utgå till området.

Ett allvarligt hot mot bygden har ånyo rests genom stålindustrins kris. Detta har föranlett Eskilstuna kommun att, efter den s. k. specialstålsutredningens offentliggörande och det hot mot Gränges Nyby som därmed uppdagats, verifiera problemen genom att bl. a. anmäla att kommunen under 1970-talet redan förlorat 2 600 arbetstillfällen, varav 1 700 inom tillverkningsindustrin. Sammanställningen av de två siffrorna ger ett mått på spridningseffekten av en negativ utveckling inom en bärande sektor av näringslivet. Denna har för Eskilstunaområdet kunnat karakteriseras som successiv blodavtappning. Att till denna lägga en koncentrerad nedskärning i ett av ortens större företag av den storleksordning som specialstålsutredningen, utifrån sina utgångspunkter, har angett är en åtgärd som helt enkelt inte får vidtas.

Det kan tilläggas att Gränges Nyby, utöver sin betydelse för län och bygd, är den helt dominerande försörjningsbasen för Torshälla i Eskilstuna kommun.

Andra lösningar än de som den Hagströmska specialstålsutredningen har presenterat måste därför prövas. För Gränges Nybys vidkommande skulle redan måttliga och snabbt insatta insatser på kreditgivningens område, i en form som värnade de samhällseliga intressena och de anställdas behov av trygghet, kunna ge rådru och reducera de här angivna problemen väsentligt.

Jag går därför inte här in på frågorna om måhända erforderligt samgående inom branschen och statligt ägarengagemang. Ett statligt stöd kan, som statsrådet Åsling uttryckte det i en interpellationsdebatt med mig den 10 december förra året, "ske med staten som kreditgivare eller som direkt aktiv ägare".

Mot bakgrund av vad jag här anfört vill jag ställa följande fråga till herr industriministern:

Är industriministern beredd att när det gäller Gränges Nyby medverka till åtgärder som tar sikte på hela den situation som här redovisats för Eskilstunaområdet?

§ 18 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 22 mars

1976/77:335 av herr *Hugosson* (s) till fru bostadsministern om uttalande rörande en särskild skatt på fritidshus:

Vid ett framträdande i Bohuslän nyligen framförde bostadsministern tanken på att man bör införa en särskild lyxskatt på fritidshus. Bostadsministern uttryckte stor oro för fritidsbyggandet i Bohuslän och påpekade att det måste prövas utifrån vad samhället har råd med. Flertalet av de fritidsstugor som finns i Bohuslän och ägs av vanliga inkomsttagare torde knappast kunna betecknas som lyxobjekt. För många arbetare och tjänstemän i ett storstadsområde – flertalet fritidshus i Bohuslän ägs av folk som är bosatta i Göteborgsområdet – med en ofta trist arbetsmiljö och ett ofta högt uppdrivet arbetstempo är tillgången till en fritidsstuga en stor tillgång. Genom ett idogt sparande har man kunnat förverkliga målet – en fritidsstuga. Många har också fritidsstugan som sitt sparmål. Det är därför naturligt att många känner sig oroade över bostadsministerns uttalande om att tillgången på fritidsstugor ytterligare skall regleras genom en särskild lyxskatt på fritidsboendet.

Mot denna bakgrund vill jag till fru bostadsministern ställa följande fråga:

Vilka motiv har bostadsministern för att med beskattningsinstrumentet ytterligare reglera tillgången på fritidshus för vanliga inkomsttagare?

1976/77:336 av herr *Svartberg* (s) till herr industriministern om användningen av AB Atomenergi tillhörig mark i Tanums kommun:

Vid Sannäs i Tanums kommun äger AB Atomenergi ett markområde, som man ursprungligen avsåg att använda för en upparbetningsstation för kärnbränsleavfall.

Vilka planer föreligger beträffande nämnda markområde i dag?

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 15.50.

In fidem
SUNE K. JOHANSSON